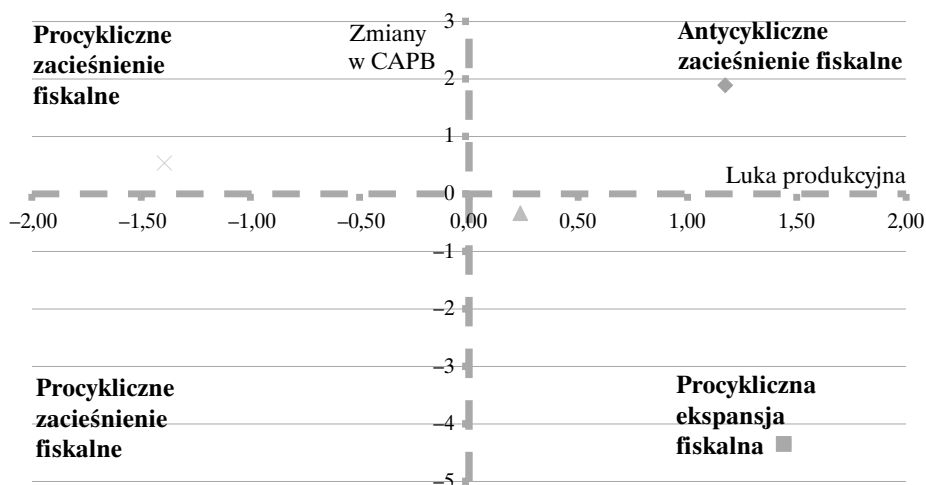

w różnych ujęciach, takich jak: saldo rzeczywiste (nominalne), saldo pierwotne, saldo strukturalne, saldo korygowane cyklicznie, saldo pierwotne korygowane cyklicznie.

Przy ocenie realizacji średniookresowego celu budżetowego (MTO) wykorzystywane jest saldo budżetowe korygowane cyklicznie (*cyclical adjustment budget balances – CAB*). Saldo to, skorygowane dodatkowo o odsetki od długu publicznego (*cyclical adjustment primary budget balances – CAPB*) przyjęto za podstawę identyfikacji typu polityki fiskalnej realizowanej przez poszczególne kraje. Na rysunku 1.1. przedstawione zostały hipotetyczne możliwości kształtowania się CAPB. Na osi rzędnych przedstawione są zmiany salda korygowanego cyklicznie, natomiast na osi odciętych zmiany w luce produkcyjnej. Typ polityki fiskalnej ustalany jest na podstawie wypadkowej zmian luki produkcyjnej (w % potencjalnego PKB) pod wpływem impulsu fiskalnego mierzonego procentową zmianą CAPB w ujęciu rok do roku.

Rysunek 1.1. Typy polityki fiskalnej

Źródło: opracowanie własne.

CAPB – saldo pierwotne korygowane cyklicznie – określa pozycję fiskalną, po wyeliminowaniu czynników cyklicznych oraz automatycznych stabilizatorów koniunktury. Zmiany CAPB mogą być traktowane jako oszacowanie skutków działań (środków) dyskrejonalnych, podejmowanych przez władze fiskalne. Na podstawie rysunku można wyróżnić cztery rodzaje polityki fiskalnej:

- 1) antycykliczne zacieśnienie fiskalne – pozytywna zmiana w CAPB (konsolidacja fiskalna) wiąże się z dodatnią luką produktową;
- 2) procykliczne zacieśnienie fiskalne – pozytywna zmiana w CAPB (konsolidacja fiskalna) wiąże się z ujemną luką produktową;

- 3) antycykliczna ekspansja fiskalna – negatywna zmiana w CAPB (ekspansja fiskalna) wiąże się z ujemną luką produktową;
- 4) procykliczna ekspansja fiskalna – negatywna zmiana w CAPB (ekspansja fiskalna) wiąże się z dodatnią luką produktową.

Należy jednak zaznaczyć, że saldo korygowane cyklicznie ma ograniczone znaczenie poznawcze. Ograniczenia te wynikają stąd, że nie ma jednoznacznej i w pełni akceptowanej metody jego wyznaczania. Saldo strukturalne szacowane jest zgodnie z metodą „luka produkcyjna + elastyczność finansów publicznych” (*output gap + elasticity approach*). Niedoskonałości tej metody uwidoczniają zróżnicowane pomiary salda strukturalnego, otrzymane w wyniku szacowania wielkości produkcji potencjalnej przy wykorzystaniu funkcji produkcji Cobba–Douglassa oraz filtrów statystycznych, tj. filtru Hödricka–Prescotta oraz filtru Kalmana. O ograniczonych możliwościach praktycznego znaczenia i zastosowania metody wyznaczania salda strukturalnego dowodzić będzie analiza cyklicznie prezentowanych raportów dotyczących nierównowagi strukturalnej, w których pomiary uwidaczniają istotne różnice wraz z funkcją czasu.

1.4.4. Metody badania zależności między saldem budżetowym a zmiennymi makroekonomicznymi

Kształtowanie się wielkości fiskalnych, w tym najbardziej wrażliwej z nich, czyli salda sektora finansów publicznych, jest uzależnione od różnych zmiennych makroekonomicznych. Do najważniejszych należy produkcja, w ramach której powstają w gospodarce dochody, przejmowane w pewnej części przez państwo. Wielkość produkcji inkorporuje stopień wykorzystania pracy żywej i kapitału rzeczowego, przesądzając o mniejszej lub większej wydajności pracy i produktywności środków trwałych. Na saldo finansów publicznych, poprzez kanał dochodowy, istotny wpływ wywiera konsumpcja, gdyż we współczesnych systemach podatkowych dominują podatki od konsumpcji, takie jak VAT i akcyza. Na poziom wydatków, a więc pośrednio na dochody publiczne, wpływ ma również inflacja. W ostateczności jednak saldo finansów publicznych jest wypadkową dwóch wielkości: dochodów i wydatków publicznych.

Z wymienionych powyżej względów ważnym elementem badań nad finansami publicznymi jest analiza zależności między saldem finansów publicznych a takimi zmiennymi, jak:

- 1) produkt krajowy brutto;
- 2) konsumpcja;
- 3) eksport;
- 4) saldo rachunku obrotów bieżących;